

אגודת ארץ ישראל רוכבים

מיני חוצה נגב מסע מדברי מרתק ממצפה רמון לים המלח ב 2 ימים 25 - 26 דצמבר 2014

מסלולי הרכיבה .

דרך הבשמים הנבטית דרך מורשת עולמית

1. מצפה רמון - מואה צופר האן דרך הבשמים .
2. צופר האן דרך הבשמים לעין תמר לים המלח הדרומי

דרך הבשמים הייתה אחת מדרכי **המסחר** החשובות והידועות **בעת העתיקה**. הדרך עברה מדרומו של **חצי האי ערב** אל חופי **הים התיכון**, והוותה חלק מרשת של דרכי מסחר בין **אירופה** והמזרח, שבהן הובלו מוצרי מותרות (בדרך כלל בעלי ערך גבוה ונפח קטן), דוגמת **בשמים**, **משי**, **תבלינים**, **אבנים טובות**, **צבע**, **עורות**, **בעלי חיים** נדירים ועוד.

דרכי המסחר היו יבשתיות וימיות, ולאורכן הובלה סחורה שמקורה **במזרח הרחוק**, **הודו**, דרום **ערב ומזרח אפריקה**. הדרך היבשתית החלה באזור הגידול של עצי **הלבונה** ב**וואדיות** אזור **זופאר**, שב**עומאן**, המודרנית משם מערבה ל**מאריב** בתימן (**שבא** העתיקה), וצפונה ל**פטרה** בירת **הנבטים** בדרום **ירדן**. מכאן התפצלה הדרך לשני נתיבים - האחד נע צפונה ב**דרך המלך לדמשק**, והאחר חצה את דרומה של **ארץ ישראל** עד לנמלי הים התיכון, בעיקר זה של **עזה**. נתיב השיט הימי עבר דרך **מפרץ עדן** ו**ים סוף** עד לנמלי **עקבה** ו**סואץ**, ומשם בדרך היבשה לנמל **עזה** או לנמלה של **אלכסנדריה**. אורכה הכולל של הדרך הגיע לכ-2,000 ק"מ. מנמלי הים התיכון נשלחה הסחורה בדרך הים לנמלי **אירופה** ו**צפון אפריקה**.

עלייתה של דרך הבשמים | **עריכת קוד מקור** | **עריכה**

הראשונים שסחרו בדרך הבשמים הימית היו **המצרים הקדמונים**. המצרים השתמשו בבשמים לצורכי דת ולצרכים אישיים. הם בנו אוניות משוטטים גדולות באלף השלישי לפסה"נ ובהן שטו דרומה בים סוף לארץ האגדית שלהם **ארץ פונט**. מארץ פונט הם הביאו בשמים (בעיקר מור, לבונה, קציעה, וקינמון), זהב, עצים מיוחדים, עורות, חיות אקזוטיות ותבלינים. ארץ פונט מזוהה היום באזורי אריתריאה וצפון סומליה.^[1] בעקבות סיפורי המצרים על ארץ פונט האגדית והופעת הסוחרים מדרום ערב החל הפיניקים ושותפיהם מלכי יהודה להתעניין במסחר הימי עם דרום ערב במאות העשירית עד השמינית לפסה"נ. לפי המקרא היו מלכי יהודה פעילים במסחר הימי והמלך שלמה זכה לביקור של מלכת שבא בדרך היבשתית. מלכי יהודה בנו תחנות מסחר בנגב ואת עיר הנמל **אילת** **עציון גבר**. הם התעניינו בעיקר בזהב שמופיע במכרות בארץ האגדית אופירה לא רחוק מחופי דרום הים האדום **באתיופיה** ו**תימן**:

שבא ורכבים

"אז הלך שלמה לעציון גבר ואל אילות על שפת הים בארץ אדום. וישלח לו חירם ביד עבדיו אוניות ועבדים יודעי ים, ויבואו עם עבדי שלמה אופירה ויקחו משם ארבע מאות וחמישים ככר זהב ויביאו למלך שלמה".

—דברי הימים ב', ה', 17-18

"וגם אוני חירם אשר נשא זהב מאופיר הביא מאופיר עצי אלמוגים הרבה מאוד ואבן יקרה".

—מלכים א', י', 11. דברי הימים ב', ט', 10

בתחילת האלף הראשון לפסה"נ החלה לפעול דרך הבשמים היבשתית

מדרום ערב לדרום ירדן ולעזה.

תחילת התנועה בדרך קשורה כנראה לביות הגמל כבהמת משא להובלה במדבריות בסוף האלף השני לפסה"נ. בתקופה זו (החל מהמאה השביעית-שמינית לפנה"ס) החלו להתפתח הממלכות העתיקות של דרום ערב שבא (סבא), קטבאן, מעין וחצרמוות.

"רוכלי שבא ורעמה המה רוכלייך בראש כל בושם ובכל אבן יקרה וזהב נתנו עזבונייך".

—יחזקאל כ"ז, 21

במאות השביעית והשישית לפסה"נ התרחב המסחר בגלל הביקוש הגדול לבשמים באימפריות ה**בבלית** וה**פרסית**. המסחר בדרך הבשמים שהיה מונופול של הסוחרים הערבים מדרום ערב גרם להתעשרות גדולה של הממלכות הערביות ובמיוחד של ממלכות שבא ומעין. המסחר זכה להתרחבות נוספת בתקופה ה**יוונית** - ה**לניסטית** ובמיוחד במאות השלישית והשנייה לפסה"נ. דרום ערב זכתה בספרות היוונית לשם 'ערב המאושרת' (Arabia Eudaemon) בגלל עושרה הרב. בתקופה זו נכנסים לפעילות בדרך ה**נבטים** שהיו שבטים ערבים מצפון ערב. הנבטים ייסדו את בירתם בפטרה שבדרום ירדן והשתלטו על הדרך לעזה דרך ה**נגב**. באותה תקופה החלו ה**תלמאים** במצרים לפתח דרך אלטרנטיבית לדרום ערב ול**הודו** דרך ים סוף. הם גילו את הדרך הימית הישירה מדרום ערב להודו (בעזרת רוחות ה**היפלוס** - ה**מונסון**) ועקפו את השליטה ה**פרתית**, ההודית והערבית על המסחר עם המזרח, הודו, דרום ערב ומזרח אפריקה.

חברת עש רוכבים

שיא הפעילות בדרך הבשמים היה בתקופה ה**רומאית** כאשר הביקוש ל**לבונה** בעולם העתיק גבר, גדל גם נפח התנועה לאורך נתיבי הדרך, וסחר ה**בשמים** לאורכה, ובעיקר לבונה ו**מור**, העניקו לה את שמה. בעולם ההלניסטי וה**רומאי** נחשבה לבונה למוצר יקר ערך שערכו עלה אף על זה של זהב, והיא שימשה לפולחן ולצרכים רפואיים וקוסמטיים. הביקוש הגדול לבשמים ומוצרי מותרות אחרים גרם לדעת היסטוריונים רומאיים (**פליניוס הזקן**) לאובדן הכנסות ניכר לאימפריה הרומאית והעשיר את הממלכות בערב. הרומאים קראו לאזור (כמו היוונים) 'ערב המאושרת' (Arabia Felix) והקיסר אוגוסטוס ניסה לפלוש לערב בסיוע הנבטים וגדוד יהודי ששלח לו ה**ורדוס** בשנת 29 לפסה"נ. הפלישה נכשלה בגלל התנאים הקשים של מדבריות ערב.

הלבונה שימשה גם בפולחן ה**נוצרי**, והיא בשימוש פרה-רפואי גם בעולם המודרני. עוד הובלו לאורך הדרך **תבלינים**, אבנים יקרות, נחשת מהמכרות בערבה ו**אספלט מים המלח** אשר שימש לחניטה ולאטימת **אוניות**. לשיאה הגיעה הדרך בתקופה שבין אמצע המאה הראשונה לפסה"נ לאמצע המאה הראשונה לספירה. בתקופה זו נעו אלפי גמלים בדרכי הבשמים במדבריות ערב ובנגב. עשרות רבות של אוניות נעו בים סוף להודו וממנה והובילו כמויות גדולות של מוצרי מותרות לעזה, אלכסנדריה ורומא.^[2]

נתיב התבלינים (שחור) ודרך הבשמים (ירוק)

שקיעת הדרך קשורה לשקיעת האימפריה הרומאית בגלל גורמים פוליטיים, צבאיים, כלכליים וחברתיים. הממשלה והצבא התקשו לשמור על אחדות האימפריה והעומס הכספי ערער את המצב הכלכלי. היה מחסור בכוח אדם והצבא הפך להיות צבא של שכירי חרב. היציבות הפוליטית נפגמה והיו חילופי שלטון תכופים. בנוסף לכך שקיעת הדרך גם קשורה בהתגברות המסחר עם המזרח דרך מסופוטמיה והפיכת ממלכת הנבטים לפרובינציה רומאית. הרומאים העבירו את בירת הממלכה הנבטית צפונה ל**בוסטרה** בשנת 106 לספירה.

שבוע הכביש

במאה השלישית לספירה הייתה עדנה למסלול הימי לדרום ערב והודו. מסלול המסחר דרך מסופוטמיה נהפך מסוכן בגלל מלחמות הפרתים ואחר כך הפרסים עם הרומאים ואחר כך הביזנטים. אוניות רומאיות, ביזנטיות, אתיופיות והודיות הובילו סחורות מדרום ערב והודו לעקבה (איילנה) וסואץ (קליסמה). בדרום ערב עלתה ממלכה חדשה [חמיר](#) שכבשה חלקים מאתיופיה ושלטה במסחר במזרח אפריקה.^[2] הכיבוש המוסלמי של חצי האי ערב גרם להתדרדרות נוספת בחשיבותה של הדרך, אם כי המסחר לאורכה המשיך בהיקף מצומצם בהרבה עד סביבות שנת 1450, עת הביאו פלישות [האימפריה העות'מאנית](#) וגילוי הדרך להודו על ידי [הפורטוגזים](#) לשקיעתה של דרך הבשמים ולאובדן חשיבותה. קיצה המוחלט של דרך הבשמים בא לה [במאה ה-16](#) כאשר [נתיב התבלינים](#) הימי דרך [כף התקווה הטובה](#) [להודו](#) תפס את מקומה.

אתר מורשת עולמית

מקורותיה של דרך הבשמים הוכרו בשנת 2000 כאתר מורשת עולמית מטעם אונסק"ו. ההכרזה כוללת ארבעה אתרים בעומאן שזכו לשם הקיבוצי [ארץ הלבונה](#). חמש שנים לאחר מכן, הכיר ארגון אונסק"ו גם בארבע ערים נבטיות בנגב ובמספר אתרים נלווים, אשר הוכרזו כאתר מורשת עולמית בשם "[דרך הבשמים - ערי מדבר בנגב](#)".

שבוע הרכיבים

תכנון הטיול והלוגיסטיקה

יום חמישי 25.12.2014

לוח זמנים

1. 04:30 מפגש בתחנת הדלק דור אלון בעינת – יציאה בשעה 04:50 .
2. **05:20 מפגש בצומת שילת יציאה 05:30 .**
3. 05:50 מפגש בתחנת הדלק דור אלון לטרון – יציאה בשעה 06:10
4. 08:00 הגעה למצפה רמון לתחנת הדלק
5. קפה ומאפה לפני הרכיבה התארגנות לרכיבה .
6. ציוד אישי של הרכיבה עולה על הרכב המלווה . ציוד אישי תיקים שקי שינה נשאים באוטובוס.
7. 08:30 יציאה לרכיבה
8. 09:30 ארוחת בוקר בחאן בארות (להביא מהבית קפה תה אפשר להזמין בחאן)
9. 10:00 - 11:30 רכיבה עד מיצד נקרות , הפסקה 15 דקות .
10. 11:45 - 12:45 רכיבה עד מיצד קצרה
11. 12:45 - 13:30 ארוחת צהרים להביא מהבית סנדוויצים .
12. 13:30 - 16:30 רכיבה לצופר חאן דרך הבשמים
13. 16:30 - 18:30 התארגנות בחאן רחצה מנוחה
14. 18:30 - 20:00 ארוחת ערב
15. 21:00 לילה טוב

אגודת ארץ ישראל לרכיבה

26.12.2014 יום ו'

1. השקמה 05:30 .
2. 06:00 תה קפה ומאפה.
3. 06:30 הכנת האופניים לרכיבה והעמסה התארגנות לרכיבה .
4. 07:00 יציאה לרכיבה .
5. 09:30 ארוחת בוקר בעין יהב
6. 11:30 עין חציבה הפסקה .
7. 12:00 יציאה לרכיבה כל דש דש ב רידה
8. 15:00 הגעה לעין תמר
9. 15:30 יצאה לכיוון המרכז 18:00 לטרון
10. 18:45 שילת
11. 19:15 עינת

טלפונים חשובים

1. רכב מלווה עמי מחציבה 0522880198
2. לינה חאן דרך הבשמים טלפון – 0523666476
3. סמי 0523568575
4. אבי מור 0522338986

שביל רוכבים

טבלת מסלולי הרכיבה

מרחק	טיפוס	דרגה	דרגה	מרחק	שם המסלול	מס
מצטבר	מצטבר	טכנית	קושי			
54	400	בינוני	בינוני +	54	מצפה רמון – צופר	01
116	250	בינוני	בינוני	62	צופר לעין תמר	02
	650					

חברת סל רוכבים

מה להביא

ציוד אישי

1. שק שינה , מגבת , כרית , בגדים להחלפה , בגדי רכיבה שני סטים ,
2. טרנינג , נעלי רחצה , נעלי רכיבה
3. כלי רחצה , סבון , מברשת שיניים , כלי גילוח
4. מטען לטלפון , רב כוח להטענה של כמה טלפונים למי שיש
5. תרופות אישיות
6. קרם שיזוף
7. דוחה יתושים

ציוד רכיבה

1. בגדי רכיבה חמים כולל מעיל רכיבה חם
2. ערכת עזרה ראשונה אישית
3. שתי פנימיות
4. אוזן חליפית , רפידות ברקס
5. פנס חזק , ונצנצים

אוכל ושתיה

1. ארוחת בוקר ליום חמישי .
2. ארוחת צהרים ליום חמישי
3. ארוחת בוקר ליום שישי